

Cseréptöredékek. Válogatás a Könyvtári Intézet húsz esztendejének történetéből

FEHÉR Miklós

Bevezetés

A Könyvtári Intézet (KI) létrehozása óta eltelt két évtized tanulmányozására kézenfekvő volt, hogy fellapozzam az Intézet beszámolóit és munkaterveit. Az iratanyag átnézésekor az elvégzett munkákra, az ellátott legfontosabb tevékenységekre igyekeztem fókuszálni. 2001 óta vagyok tagja ennek a közösségnek. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárából (FSZEK) kerültem az Intézetbe, elnyervén a Szervezési és elemző osztály vezetői posztját. Az Intézet élére az öt éves megbízást 2017. május elsején kaptam. A feladatokat *Hangodi Ágnes*től vettem át, aki *Bánkeszi Lajosné* nyugdíjba vonulása után az Oktatási osztály vezetése mellett irányította az intézményt. Felidézve – jobbára a mindenkori jelen időben fogalmazva – a teljesített feladatokat, melyeknek részese lehettem, magam is rácsodálkozom az elvégzett munkák mennyiségére és a feladatok sokféleségére. Az anyaggyűjtés során csak a kiemelt fontosságú események évről-évre történő felidézésére törekedtem. Nem térek ki külön arra a rendkívül fontos, megkerülhetetlen feladatra sem, amelynek keretében intézményünk és szakmánk életét dokumentáljuk. Hiszen

folyamatosan gyűjtjük és közreadjuk a legfrissebb hazai és nemzetközi eredményeket, trendeket a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* (3K), a *Könyvtári Figyelő* (KF), a *Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája* (MAKSZAB) és sajnálatos megszűnéséig a *Hungarian Library and Information Science Abstracts* (HLISA) című folyóiratokban.

Az Intézet élete persze nemcsak tevékenységekről szól. Emberek, szakmai életutak, érzelmek gazdagítják a történeteket. Nem ritka az az idősebb munkatársunk, akinek több évtizedes módszertanos múltjából a záró évek már az Intézet idejére esnek. És vannak fiataljaink, akiknek az 5 évvel ezelőtt is tanulandó történelem. A tevékenységet felidéző cserépdarabok bizony csak érzékeltetik, de nem adják ki a teljességet. A felvillantásra kerülő események nem láttatják maradéktalanul, hogy mennyi minden történt az Intézet életében, de talán átfogó képet nyújthatnak. Tíz évvel ezelőtt a *Könyvtári Figyelő* közreadott egy tematikus számot (2010/4.), mely a Könyvtártudományi és Módszertani Központ (KMK) 1959 és 1999 közötti életéről szólt. Akkor ezt írtam a jogelőd intézményünkről: „A KMK megkerülhetetlen szerepet töltött be a magyar könyvtáriügyben, mítosza ma is él,

és napjainkból visszatekintve is érzékelhető az intézmény szellemi hatása. Szellemiségének alappilléreit olyan fogalmak testesítik meg, mint minőség, innováció, felkészültség, nyitottság, kezdeményezőkézség, iránymutatás, tanácsadás, biztatás, támogatás.”¹

Úgy gondolom, hogy az Intézet jól sáfárkodott az örökséggel, a „szellemi hatás” intézményünk működését ma is jellemzi, a fent felsorolt fogalmak által leírt módon igyekszünk tevékenykedni. Mindez máshogy, másképpen jelenik ugyan meg, mások a szerepek is, de a tekintély öncselekedetek által nem csorbult. Köszönet ezért az Intézet munkatársi közösségének. Köszönet az Intézet mindenkori, irányt és imázst adó vezetőinek. Köszönet a „csapatnak”, melyre az első pillanattól a mai napig jellemző, hogy közösségben cselekszik a közösségért.

2001.

A Könyvtári Intézet Szervezési és elemző osztályának (SZEÓ) szervezeti felépítése 2001. február 16-án vált véglegessé. Bár az osztály az Intézet új szervezeti egysége volt, feladatai között az intézmény keretében korábban is végzett tevékenységek is szerepeltek:

- A *Nyilvános Könyvtárak Jegyzékének* (NYKJ) vezetése, a *Kulturális Közlönyben* történő rendszeres megjelenés előkészítése.
- Az országos könyvtári statisztika gondozása és a *Könyvtári statisztika* című kiadvány szerkesztése és megjelenítése.
- A központilag (Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma – NKÖM, Informatikai Kormánybiztosság – IKB) meghirdetett könyvtári pályázatok és támogatások menedzselése, a beérkezett adatok ellenőrzése, valamint javaslatétel a támogatási összegekre.
- Tájékoztatás és kapcsolattartás a hazai és határon túli könyvtárakkal.
- A *legfontosabb könyvtári mutatók változásai 1989–1999*² című jelentés összeállítása.
- A Könyvtári Szabványosítási Iroda működtetése.

Az osztály új feladatai a megváltozott társadalmi, szakmai környezethez és elvárásokhoz igazodva alakultak ki:

- A kistelepülések könyvtári ellátási helyzetét feltáró és értékelő kutatás megkezdése.
- A Könyvtári Teljesítménymérési Munkabizottság (KTM) felállítása, honlapjának létrehozása.
- Hat megyére és 74 könyvtárra kiterjedően a statisztikai adatszolgáltatás helyszíni ellenőrzése.

- A szakfelügyelettel összefüggő tevékenységek.
- A MicroIsisben tárolt *Könyvtári Minerva és Nyilvános Könyvtárak Jegyzéke* című adatbázisok konvertálása MsAccess adatbázisba, továbbá az adatbázisok honlapra helyezése, keresési felület kialakítása.
- Háttérelmzés a 2001. évi LXIV. (a kulturális örökség védelméről szóló) törvény könyvtárakra vonatkozó nyilvántartási, kezelési kérdéseket meghatározó szabályozás előkészítéséhez.

Az elméleti tevékenységet konkrét gyakorlati segítséggel és információs napok tartásával egészíti ki az osztály. Így 2011. június 13-án a könyvtári szakfelügyelet szabályozásáról *Kenyeri Katalin*, a nyilvános könyvtári jegyzékről *Kopcsay Ágnes* beszélt, mindketten a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma munkatársai. A könyvtárak térítéses szolgáltatásairól és a szerzői jogi vonatkozásokról *Pallósiné Toldi Márta*, a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár igazgatója, a képzési, továbbképzési információkról *Bartos Éva* (KI) számolt be. 2001. szeptember 28-án a Miniszterelnöki Hivatal (MeH) Széchenyi terv – könyvtári pályázat (SZT-IS-2) témájáról *Batári Edina* (MeH) tartott tájékoztatást. 2001. december 11-én pedig Országos Könyvtári Statisztikai értekezlet zajlott.

2002.

Részlet a Szervezési és elemző osztály 2002. évi munkatervének bevezetőjéből:

„A SZEÓ az Intézet »legfiatalabb« osztálya. A Könyvtári Intézet szervezetében, a szervezeti megújítást követően, részben jogelőd nélkül jött létre, összesen hat fővel. A hat főből ketten egy éven belül lettek az Intézet munkatársai, egy fő tartósan gyesen van, ketten pedig nyugdíjkorhatárt elérvén felmentési idejüket kezdik, avagy töltik. [...] S bár hat fővel működünk, munkánkat gyakorlatilag négy stabil munkatárssal végeztük. Hat fő sosem volt jelen. Ugyanakkor az (új) osztály indulása pillanatától markáns, karakteres feladatok ellátója (statisztika, érdekltség-növelő támogatás; Nyilvános Könyvtárak Jegyzéke, Minerva, közös NKÖM–KI adatbázis; szabványosítás; kutatás és elemzés). Már év közben további feladatok jelentek meg: Minőségügyi, teljesítménymérési munkabizottság. 2002-től dominánssá válik a szakfelügyelet.³

[...] Felmerült a külső munkatársak foglalkoztatásának lehetősége. Ezzel lehet és kell is élni, de csak az osztály szükséges és meglévő erőforrásain túl. Indokolt az osztály Intézetben belüli helyét, szerepét mindnyájunk számára ismételtelen megerősíteni. [...] A Szervezési és elemző osztály rugalmas, kezdeményező, eljut sok helyre, észrevételez, véleményt befolyásol, megjeleníti önmagát és az Intézetet,

olyan programokban vesz részt, melyek frissek, előremutatók, legyen az elemzés, mérés, munkabizottság-mozgás, szakfelügyelet-szervezés, jogszabályi tevékenység stb., ezekkel összefüggésben informál, tájékoztat, felhív, mozgósít. Ezt csak akkor és úgy lehet megvalósítani, ha a munkatársak képesek és akarnak egyszerre több dologra figyelni, innovatívak, kreatívak, kezdeményezők és persze kiveszik a szerepüket a végrehajtásból. [...] Távlatokban szükségesnek érzem – az adminisztrátori segítség mellett – hat munkatárs jelenlétét feladataink ellátásához. [...] A munkatársak elhelyezését megfelelőnek tartom, a számítógéppel való ellátottság azonban már most nehézségeket okoz. A jelenlegi 5 + 1 főből két főnek nincs használható számítógépe. Két főnek a nyomtatója szinte használhatatlan. Ebben azonnali megoldásra lenne szükség.”

2003.

A munkaterv alapján a Könyvtári Intézet ebben az évben célzott marketingvizsgálatot végez annak felderítésére, hogy milyen kisugárzása, megítélése van a könyvtárnak az adott környezetben, a kijelölt településeken. A felmérés három helyszínen, Debrecenben, Egerben és Szolnokon zajlik, kérdőíves adatgyűjtéssel. A kérdőívet könyvtári tagsággal nem rendelkező, az adott településen élő felnőtt populációból kiválasztott önkéntes adatszolgáltatókkal töltetjük ki, egy-egy helyszínen 300–300 darabot. A kérdezőbiztosok felkérését, munkamegbizását – mint kapcsolattartó – a helyi könyvtár végzi.

A KI tárgyevi általános feladatai közé tartozik az *Új Könyvek⁴* című állománygyarapítási tanácsadó kiadvány szerkesztése és a közkönyvtárak központi céduellaállításának támogatása.

A képzési tevékenység a következő három feladat köré csoportosul: koordináció, oktatásszervezés és oktatás. Tárgyevi tanfolyamok: *Könyvtárosok mentálhigiéniéje, Esélyegyenlőség biztosítása a könyvtári ellátásban, A roma kisebbség könyvtári ellátása, Hagyományos és számítógépes formai feltárás (60 órás és 90 órás változat), A kulturális örökség védelme a könyvtárakban 1850 előtti dokumentumok esetében. A kutatási tervek között szerepel: a statisztikai adatszolgáltatás folyamatának elemzése; a könyvtári szakfelügyelet működési tapasztalatainak összefoglalása; a regionális könyvtári ellátás fejlesztése; tanulmány írása a hazai megrendelhető ellátási formákról és tartalmakról; a közérdekű tartalomszolgáltatás helyzete; kották a magyar könyvtárakban; középiskolások olvasási kultúrájának vizsgálata; a közkönyv-*

*tár és társadalmi környezete témában norvég, svéd, magyar összehasonlító kutatások. A módszertani fejlesztési és szervezési tevékenység keretében új feladatként jelenik meg a részvétel a minőségbiztosítás módszereinek hazai terjesztésében és a minőségügyi tematikájú műhelynapok szervezése. Folytatódik a szabványhonosítás és az ETO gondozása. Az Intézet rendszeres időszaki kiadványai mellett elkészül Az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés füzeteinek folytatása; megjelenik a Továbbképzés felsőfokon sorozat két új füzet (Szilvássy Zoltánné: *Időszaki kiadványok kezelése a könyvtárakban* és Koltay Tibor: *A referálás: elmélet és gyakorlat*).*

Olvasáskutatást végző tudományos főmunkatársunk, Nagy Attila több éves kutatási tervet állít össze, öt témát felvázolva. Mindegyik illeszkedik a hazai könyvtárügyi stratégiai tervébe:

- *„A cigányság kulturális integrációja és a könyvtár”. A rendelkezésünkre álló fél év [...] és feltehetően az anyagi keretek is csupán egy felderítő, esettanulmány jellegű kutatást tesznek lehetővé. Személyesen, illetve 1–2 interjúkészítő segítségével kívánom felkeresni, azokat a legfontosabb közkönyvtárakat, amelyeknek van speciálisan a cigányokkal kapcsolatos, kulturális integrációjukat segítő tevékenységük. Például: Bp. FSZEK Dagály utca, Kápolna tér, Kiskunhalas, Nagykanizsa, Ózd, Uszka, stb. [...]*
- *A pedagógusok olvasási-, könyvtár és számítógép-használati kultúrája. A fentiekhez hasonlóan itt is kizárólag az előmunkálatokat (pl. 50 fős próbafelvétel + 10–15 mélyinterjú elkészítése) az eredmények esettanulmány jellegű, pozitív és negatív példák, típusok részletesebb bemutatása lehetne a cél.*
- *Ughy Jenő, 1967-ben elhunyt elődünk negyven évvel ezelőtt végezte az Ezer falusi lakos és a könyv című kutatását. Óriási lehetőség kínálkozik a társadalmi, gazdasági, kulturális változások bemutatására. Szinte erkölcsi kötelessége az intézmény vezetőségének 2004-ben a kutatás (kissé kibővített) megismétlése, azonos helyszínen, azonos módszerekkel, no és a számítógép miatt néhány új kérdéssel. Mindkét esetben idén kizárólag az alapos szakmai előkészítést lenne szabad vállalni. [...] 2005 derekára lehet reális a teljes és korrekt adatfeldolgozás, valamint az értelmező tanulmány megírása.*
- *A Magyar Elektronikus Könyvtárhoz érkező kérdések tartalomelemzése. Kik, miért, milyen jellegű információkat keresnek ezen az úton. 2–3 évente megismétlendő kutatás, változási tendenciák azonosításával.*
- *Ugyancsak egy évben belül intenzív vizsgálattal kellene kideríteni, hogy a közismert tendencia, mely szerint 1989 és 2000 között 27%-kal csökkent (Vidra Szabó, 2002) az önkormányzati könyvtárakban dolgozók létszáma, valóban elsőrendűen a gyerek- és iskolai könyvtárosokat sújtotta leginkább. Vagyis pontosan a megelőzés, a felkészítés fázisában szenvedjük el a legnagyobb veszteségeket.”*

A KI 2003-as beszámolójából idézzük fel:

- 2003-ban tevékenységünk legnagyobb részét a hazai könyvtárfejlesztési stratégia megvalósításával összefüggő munkák jellemezték. Több munkatársunk vezető szerepet vállalt a stratégia megvalósítására alakult munkabizottságokban.
- Júniusban közvetítésünkkel jött létre a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és az EBSCO között a szolgáltatási megállapodás. Honlapunkon információs oldal segíti a csatlakozó könyvtárakat. Folyamatosan figyeljük az intézményekre lebontott használati statisztikákat, és tapasztalatokról időközönként hírt adunk.
- Nemzetközi kapcsolataink keretében áprilisban a British Council-lal és az NKÖM-mel közös szervezésben kétnapos konferenciára került sor, míg májusban a DELOS európai uniós projekt zárórendezvényét láttuk vendégül.
- A Veszprémi megyei és egyetemi könyvtárral közös szakembercsere program keretében angliai tanulmányúton vett részt az Intézet két munkatársa, illetve az őszy folyamán angol vendégeket fogadtunk.
- Az Intézet három munkatársa előadóként vett részt Illyefalván, a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesületének első vándorgyűlésén.
- 2003 végén az Intézet honlapja megújult és elkészült az angol nyelvű változata is. A használói statisztika alapján (2003-ban közel 90 000 látogató) kijelenthető, hogy a Könyvtári Intézet honlapja a szakma egyik központi információszolgáltató helyévé vált.
- Az *Új Könyvek* című kéthetente megjelenő állománygyarapítási tanácsadó kiadványból 26 számot szerkesztettünk és 8279 címet ismertettünk.

2004.

Szervezeti változással indul az év: *„Befejeződik az 1964-ben, az OSZK KMK keretében indult állománygyarapítási tanácsadó folyóirat intézeti publikálása. 2004-től a Könyvtárellátó adja ki az Új Könyveket”*.⁵ Az osztály munkatársai az Intézet két másik osztályán kapnak helyet, új munkájuk az állománygyarapításhoz, állománymenedzseléshez kapcsolódik (országos főlőpéldány jegyzék vezetése, ifjúsági és gyerekkönyvek adatbázisának szerkesztése, hátrányos helyzetűeket segítő könyvtári szolgáltatások nyilvántartása stb.).

Feljegyzés a KI igazgató részére webszerkesztő szoftvercsomag vásárlás tárgyában:

„A Könyvtári Intézet 2001. június elsejétől foglalkoztat webszerkesztőt, részben az intézeti oldalak, részben pedig az Intézethez kapcsolódó egyéb weboldalak elkészítésére és karbantartására, amihez az Intézetnek nem volt, és jelen pillanatban sincs megfelelő szoftvere. Az elmúlt években a szerveren felhalmozódott fájlok száma több mint 4000, amiből több mint 2000 csak webes (html) fájl, a maradék alkotja a különböző közvetlenül letölthető dokumentumokat és illusztrációkat. Tartalmát tekintve az Intézet információs oldalai: az osztályok tevékenységét és szolgáltatásait bemutató oldalak; intézeti adatbázisok; frissített online folyóiratok; szakmai tevékenységek információs oldalai és anyagai, pl. teljesítménymérés, minőségbiztosítás, szakfelügyelet; nemzetközi projektek magyar oldalai, pl. Cultivate, Pulman, Delos, EBSCO; szakmai egyesületek, társaságok lapjai. A látogatókat számláló statisztikák és a működtetett keresőbe beírt kulcsszavak egyértelműen jelzik, hogy valamennyi oldal és digitális szolgáltatás iránt aktív az érdeklődés, aminek legfőbb oka a folyamatos frissítés, szakmai aktualitások közzététele. Ahhoz, hogy a jövőben hatékonyságunkat fokozhassuk, szükség van a karbantartás bizonyos mozzanatainak automatizálására, ehhez célszoftver vásárlására. [...]”

A beszerzést követően a fejlesztések megkezdődnek, de az intézeti munka informatikai támogatása folyamatos erőforráshiánnyal küzd továbbra is.

A beszámoló szerint az Intézet részt vesz az NKÖM könyvtárfejlesztési stratégiája végrehajtásában. A négy stratégiai munkabizottság közül kettőben (az EU-csatlakozásból adódó követelmények és a könyvtáros életpálya vonzóbbá tétele csoportban) vezetőként, a kistéleplési ellátásfejlesztési munkabizottságban közreműködőként szerepel. A hátrányos helyzetű könyvtárhasználók segítségét hangsúlyosan felkarolta az NKÖM könyvtárfejlesztési stratégiája. Az Intézet ennek jegyében részt vett az Országos Fogyatékosügyi Tanács mellett működő Civil Műhely munkájában, hogy ezen a fórumon keresztül is információkat szolgáltatson a hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos könyvtári tevékenységekről. E kapcsolat révén csatlakoztunk a REHA 2004 elnevezésű rehabilitációs kiállítás és szakmai fórum rendezvényeihez könyvtári stand felállításával. Ugyancsak ezzel összefüggésben kezdeményeztünk országos mozgósítást az esélyegyenlőség napjának könyvtári megrendezésére.

Az év kiemelkedő eseménye *A Magyar Könyvtárosok VI. Világtalálkozója* (OSZK, 2004. július 11–14.), közel 150 meghívott részvételével. A szervezésben partner a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE). A négynapos esemény gazdag szakmai programját – pályázati tá-

mogatás segítségével – kötet is megőrik, a korábbi világtalálkozók dokumentumaiból pedig CD-össze-foglaló készül.

2004 első negyedében EU-információs oldal készül az Intézet honlapján. Itt azok az uniós programok kapnak helyet, melyek a könyvtárak figyelmére érdemesek.

Az Intézet állománymenedzsmenttel és könyvtár-technológiával kapcsolatos szakértői és tanácsadó tevékenysége keretében részt vesz az ODR tagkönyvtárak vizsgálatában. Elkészül az Ariel dokumentumküldő szoftver telepítésére és használatára vonatkozó útmutató.

Megkezdődik a 3/1975. évi, a könyvtári állomány ellenőrzéséről szóló KM-PM rendelet felülvizsgálata. Az Intézet összegyűjti a könyvtáraktól a jogszabállyal kapcsolatos véleményeket és kijelöli a munkabizottsági vitára javasolt témákat.

Megjelenik a fogyatékkal élő olvasók könyvtárhasználatát segítő technikai eszközök és beszerzési források jegyzéke. Az Esélyegyenlőségi stratégiai munkacsoport munkáját azzal segítjük, hogy elindítunk egy kéri íves felmérést, amely a könyvtárak meghatározott körében (468 könyvtárban, megyei és városi könyvtárakban, ODR-tagkönyvtárakban, felsőoktatási könyvtárakban) tudakozódik a könyvtárak lehetőségeiről, szolgáltatásairól, épület-adottságairól a fogyatékkal élő személyek könyvtári ellátásában.

Egyéb tevékenységek: *Állománygyarapítási portál* kialakítása az Intézet honlapján; *Könyvplusz* szolgáltatás az *Új Könyvek*ben nem szereplő kiadókról és könyveikről (1020 új cím); *Tankönyvek és tankönyvkiadók* weboldal az iskolai könyvtáraknak; egységes webfelület a könyvtári főlspéldányok közzétételére (79 jegyzék); online bibliográfiák a könyvtárakban – tematikus keresést biztosító összeállítás; az utóbbi 25 évben épített, felújított, átalakított 35 könyvtárról szóló válogatás közreadása, amely a könyvtárepületek legfontosabb adatait tartalmazza; könyvtári bútorok, berendezések és forgalmazók (42 cég) ismertetője; a könyvtárak költöztetésével foglalkozó 7 vállalkozás adatainak közzététele; *Hungarológiai kézikönyvtári jegyzék* frissített változatának közreadása; a könyvtárak helyismereti, helytörténeti munkájának támogatása érdekében a helyi kötelese példány-szolgáltatás helyzetének felmérése; a határon túli könyvtárak munkáját segítő könyvgyűjtés. Új képzési programok: *Esélyegyenlőség II.* (30 óra); *Kulturális örökség II.* (30 óra); *ECDL Start* (60 óra); *Kiadványszerkesztés és prezentációkészítés* (90 óra); a határon túli magyar könyvtárosok

továbbképzése érdekében: *Internethasználat; Mentálhigiéne I–II.*). Három alkalommal tanácskozás az iskolarendszeren kívüli képzőhelyek oktatóival és szervezőivel a könyvtáros asszisztens középfokú szakképzés szakmai és vizsgakövetelményeinek további összehangolása érdekében. Ugyancsak három alkalommal tanszéki együttműködési fórum összehívása, tekintettel a felsőoktatás átalakításának felgyorsult munkálataira (az egységes szakalapítási tervet novemberig kell benyújtaniuk). Együttműködés az MKE-vel *A Magyar Könyvtárosok Etikai Kódexe* mielőbbi elkészítése érdekében. A *Könyvtártudományi Szakkönyvtár (KSZK)* az előző év novemberében kezdődött azbesztmentesítés befejeztével január végén visszaköltözik a VIII. szinti olvasótermébe. A KSZK tevékenysége nyáron új feladattal bővül: június 10-én megkezdik munkájukat az *Európai Könyvtörténeti Gyűjtemény (EKGY)*, mely az olasz kulturális minisztérium és az OSZK együttműködése révén jön létre. Megjelenik *Nagy Attila és Péterfi Rita* szerkesztésében *A feladatra készülni kell. A cigányság kulturális integrációja és a közkönyvtár* című kötet. Az év végére elkészül a hazai könyvtárak marketingstratégiájának vitaanyaga, melyet széles körű szakmai vitára bocsátunk.

2005.

Kiemelt feladatok a munkaterv alapján:

- Együttműködés az NKÖM Könyvtári Főosztálya által kidolgozott könyvtári stratégia megvalósításában. A munkabizottságok eredményeinek folyamatos közzététele.
- Minőségfejlesztés a Könyvtári Intézetben. A partnerközpontú működés kialakítása, az értékelés és önértékelés módszerének kidolgozása és bevezetése. A tudatos szervezetfejlesztés módszereinek gyakorlati alkalmazása. Minőségfejlesztő team működtetése, helyi továbbképzések és tréningek tartása.
- A könyvtárosok idegennyelv tanulásának ösztönzése. Az EU-s projektek kínálta lehetőségek feltérképezése (tanulmányutak, cserekapcsolatok), valamint hazai partnerek felkutatása a nyelvtudás fejlesztéséhez.
- Részvétel a kistelepülések mozgókönyvtári ellátási projektjének elindításában.
- Részvétel a hazai könyvtárak digitalizálási stratégiájának kidolgozásában az erre alakult munkabi-

zottságok keretében.

- A könyvtártudományi cikkfeldolgozás átszervezése a Humán Szakirodalmi Adatbázis kialakításával kapcsolatosan.

Az Intézet Szervezési és elemző osztályának neve megváltozik. Az új név: *Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztály* (KSZO). Az osztálybeszámoló alapján részvétel a minőségügyi szakfelügyeleti munkában, az adatlap előkészítésében, a kiértékelés folyamatában, azaz a minőségelvű szakfelügyelet kritériumrendszerének kialakításában; közreműködés az IFLA közkönyvtári normatíva közreadásában; az információhoz és dokumentumokhoz való hozzáférés érdekében részvétel a hazai könyvtárak digitalizálási stratégiájának kidolgozásában; a *Regionális könyvtári ellátás* munkacsoport munkájában; a *Közkinccs program* propagálásában; a könyvtárbusz – mint ellátási forma – marketingjében. A könyvtárosi életpálya vonzóbbá tétele program keretében a könyvtáros hallgatók pályaaorientációs vizsgálata. Az intézeti minőségfejlesztés érdekében a tudatos szervezetfejlesztési módszerek gyakorlati alkalmazása, minőségfejlesztő team működtetése. A TÁRKI lakossági omnibusz vizsgálatához kapcsolódva országos reprezentatív olvasásszociológiai vizsgálat az olvasási és kulturálódási szokások változásairól, adatfelvétel. A Könyvtári Szabványosítási Bizottság közreműködésével létrejött dokumentumok: *MSZ ISO 15511 Információ és dokumentáció. Könyvtárak és más hasonló szervezetek nemzetközi szabványos azonosítója (ISIL)*; *MSZ ISO 15836 Információ és dokumentáció. A Dublin Core metaadat elemkészlete*; *MSZ ISO/TR 20983 Információ és dokumentáció. Elektronikus könyvtári szolgáltatások teljesítménymutatói*. A szabványosítási tennivalók összefogása mellett az ETO gondozása, konkordancia-jegyzék összeállítása.

2006.

A munkatervi feladatokat az NKÖM Könyvtári Főosztálya által a 2003–2007 közötti időszakra kidolgozott könyvtárfejlesztési stratégia, valamint az Országos Széchényi Könyvtár és a Könyvtári Intézet 2005–2008-as időszakra elfogadott stratégiája határozza meg. Kiemelt feladatok:

- A könyvtár és társadalom kapcsolatrendszerének fejlesztése.
- A könyvtári minőségfejlesztési program országos kiterjesztése.

- Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) továbbfejlesztésének sokoldalú elősegítése.
- A kistelepülési új könyvtári ellátási rendszer, a KSZR⁶ fejlesztésének elősegítése.
- A könyvtárosképzés és továbbképzés korszerűsítése, minőségi követelmények bevezetése.
- Az IFLA közkönyvtári irányelvek hazai adaptációja.

A *képzés terén* fontos koordinációs feladat a könyvtáros tanszékek együttműködésének szervezése a bolognai folyamat rendszerében az MA képzési ciklus kidolgozása érdekében, és az új szakképzési rendszerben az iskolarendszeren kívüli képzőhelyek közös műhelymunkájának koordinációja az egységes és összehangolt asszisztensképzés megvalósulása érdekében. Ide tartozik még a kötelező továbbképzésről szóló 1/2000. sz. rendelettel⁷ és módosításával kapcsolatos könyvtári tapasztalatok összegyűjtése, javaslatok megfogalmazása. Folytatódik a tankönyvek, oktatási segédanyagok (sorozatok) kiadása a hazai és határon túli képzőhelyek ellátása érdekében. A *Könyvtártudományi Szakkönyvtár* olvasótermében az Európai Könyvtörténeti Gyűjtemény (EKGY) szabadpolcos állományrészének kialakítása lehetővé teszi a szolgáltatás elindítását.

2007.

Kiemelt feladatok:

- Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) könyvtári eszközökkel történő támogatásának koordinálása, digitalizálási fejlesztési projektek kidolgozása.
- Közreműködés a *Portál* program⁸ projektjeinek kidolgozásában és megvalósításában.
- A 2003–2007-es könyvtári stratégiai időszak eredményeinek összegzése.

A *kutatási és elemző* tevékenység terén *A városi könyvtárak szerepváltozásai* című kutatás folytatása. Cél: a városi könyvtár minőségi színvonalú könyvtári szolgáltató intézményként való kialakításához szükséges anyagi és szakmai feltételek megállapítása, a nem nyilvános könyvtárakról készített 2006. évi elemzés tanulságai alapján szolgáltatási irányelvek meghatározása e könyvtárak számára; elemzések készítése a könyvtári szolgáltatások költségszámítására, díjának megállapítására; a minisztérium által átadott 2006. évi szakfelügyeleti jelentések elemzése, feldolgozása, ebből szakfelügyeleti adatbázis építése;

mintaválasztás alapján különböző könyvtártípusokban a könyvtári marketing tevékenység jellemzőinek vizsgálata, a legjobb hazai gyakorlatok közzététele. Az Oktatási osztály *újabb* programokat nyújt be akkreditációra: *Helyismereti tevékenység a könyvtárakban, Honlapkészítés haladóknak, Kommunikáció a könyvtárosok között, Tartalmi feltárás, Könyvtárosok IT-mentor szerepben, Francia szaknyelvi tanfolyam könyvtárosoknak, A könyvtáros, mint felnőttoktató* (andragógiai ismeretek könyvtáros-oktatóknak).

Ajánlás megfogalmazása *Az elektronikus könyvtári szolgáltatások teljesítménymutatói a magyar könyvtári rendszerben* címmel az MSZ ISO/TR 20983: 2004 szabvány alapján. A minőségfejlesztő modell kidolgozásának folytatása, közreműködés a *Könyvtári Minőségfejlesztés 21* projekt 2007. évi feladatainak teljesítésében. Az *Olvasó országot program* keretében elkészül az *Olvass nekem!* című gyermekirodalmi bibliográfia új kötetének kézírata, mely 1993-tól 2005-ig nyújt igényes válogatást. Az olvasás megszerettetése érdekében összegyűjtjük a gyermekek számára itthon vagy külföldön alkalmazott jó gyakorlatokat. A British Councillel háromnapos olvasásfejlesztési tréning szervezése. Támogatjuk a gyerekkönyvtárosok által kezdeményezett „biblioterápiás műhely” tevékenységét.

A *Szakkönyvtár* terveiben szerepel az Európai Könyvtörténeti Gyűjtemény (EKGY) virtuális katalógusának kiépítése; a magyar könyvtártudományi cikkfeldolgozás gyűjtőkörének és munkafolyamatának összehangolása a könyvtörténeti cikkfeldolgozással, a külföldi könyvtártudományi cikkfeldolgozásban az elektronikus folyóiratok cikkeinek szerepeltetése; a *Könyvtári Figyelő* online változata keresési lehetőségeinek korszerűsítése; a magyar könyvtári folyóiratok tartalomjegyzékének építése a MATARKA szolgáltatással szoros együttműködésben.

A *KI koordinációs tevékenységéből* megemlítendő, hogy az MKE és a francia könyvtáros egyesület (ADBS) képviselőivel bemutatásra kerül az *Európai információs szakemberek kompetenciái és tulajdonságai, illetve az Európai információs szakemberek szakmai minősítési szintjei* című *LIS Euroguide* (CERTIDoc.). Folytatódik az iskolarendszeren kívüli képzőhelyek műhelymunkájának koordinációja az egységes és összehangolt könyvtáros asszisztens képzésre épülő új segédkönyvtáros képzés megvalósulása érdekében.

A *szolgáltatások körében a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékének* (NyKJ) vezetésével, az érdekeltség-növelő támogatás lebonyolításával kapcsolatos teen-

dők ellátása. Információs szolgáltatás PLR (Public Lending Right – nyilvános haszonkölcsönzés), illetve szerzői jogi kérdésekben; az adatszolgáltató könyvtárak éves statisztikai adataiból teljes és válogatott verzió közzététele, az adatelemzést követően a 2006. évi teljesítménymutatók publikálása. Figyelemmel kísérjük az EBSCO-szolgáltatás használati adatait, és újabb tréningeket szervezünk vidéki helyszínek bevonásával a megismertetésére; tájékoztatjuk a könyvtarostársadalmat a felsőfokú könyvtárosképzést érintő eseményekről is. A képzési katasztert adatbázisba szervezzük, a beérkező kiegészítéseket beépítjük. A felsőoktatási könyvtárosképzési programok (BA, MA, PhD) ismeretében megkezdjük annak elemzését, hogy a Bologna-rendszerben megszerzhető képesítések milyen munkaköröknek feleltethetők majd meg. OKJ-s szakképzési tevékenység keretében segédkönyvtáros tanfolyamot indítunk. Folytatjuk megkezdett tankönyvsorozatainkat, oktatási segédanyagokkal látjuk el a határon túli képzőhelyeket. Segítjük a határon túli könyvtárosok továbbképzését az erdélyi, a vajdasági oktatóbázisokra akkreditált programok megvalósításával. Keressük a lehetőséget újabb oktatóbázisok kialakítására Kárpátalján és Szlovákiában. Oktatunk az OSZK munkatársak belső számítógépes továbbképzésén.

2008.

Az Intézet részt vesz a könyvtári terület 2008–2013 időszakra szóló stratégiája kidolgozásában, az ezzel foglalkozó munkabizottságok munkájában.

A TÁMOP 3.2.4. „*Tudásdepó Expressz*” – *A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítésére és az élethosszig tartó tanulás támogatása* projekt megvalósításával összefüggésben a KI munkatársak szaktanácsadással segítik a következő tevékenységeket:

- *Hálózatfejlesztés*: az országosan egységes elektronikus szolgáltatások bevezetéséhez, illetve tökéletesítéséhez szükséges feltételek kialakítása. Az elektronikus formában elérhető szolgáltatások térítéses igénybevételéhez szükséges feltételek kidolgozása. Az elektronikus formában elérhető szolgáltatásokkal kapcsolatban fölmerülő szerzői jogi kérdések kielégítő kezelését biztosító feltételek kialakítása.
- *Olvasói csoportok* igényeihez alkalmazkodó szolgáltatásfejlesztés: az egységes országos lelőhely-

nyilvántartás elveihez igazodó könyvtári elektronikus katalógusok, adatbázisok fejlesztése; távoli elérésű online szolgáltatások megvalósítása; tanulást segítő, közhasznú helyi digitális tartalmak megjelenítése és szolgáltatása, melynek feltétele az EKOF-hoz, az egységes elektronikus kulturális és oktatási szolgáltatási felülethez történő kétirányú kapcsolódás; interaktív könyvtári honlapok, portálok kialakítása a tanulási szükségleteknek és a különböző felhasználói csoportok igényeinek megfelelően; a szolgáltatások igénybevételét és hatékonyságát mérő módszerek alkalmazása a minőségfejlesztés program keretében kidolgozott teljesítménymutatókkal. A könyvtárhasználók digitális és információkeresési készségeinek fejlesztésére irányuló helyszíni és online programok kidolgozása. Az olvasáskultúra fejlesztését célzó helyi programok tervezése, különös tekintettel a szociálisan hátrányos helyzetűekre, romákra és a fogyatékkal élőkre.

Kiemelt feladatok:

- Információs honlap működtetése (www.ki.oszk.hu).
- Közreműködés az ÚMFT operatív programjainak (TÁMOP, TIOP) előkészítésében; háttéranyagok biztosítása a pályázni kívánó könyvtárak számára.
- A könyvtári rendszer egyes szegmenseinek vizsgálatának folytatása (kisvárosi könyvtárak, nem nyilvános könyvtárak).
- A könyvtári szakfelügyelet adatainak összesítése.
- A könyvtári statisztika adatainak közzététele.
- A *Nyilvános Könyvtárak Jegyzékének* vezetése.
- Könyvtörténeti és könyvtártudományi szakirodalmi szolgáltatás.
- Könyvtáros személyi kataszter tervezése (könyvtáros Ki Kicsoda).
- 21 akkreditált továbbképzési tanfolyam szervezése 280 fő részvételével.
- Az új OKJ-s segédkönyvtáros képzés megindítását (33 fővel).
- Az OKJ-s vizsgaszervezési jog megszerzése (30/2008. XI.24. OKM rendelet).
- Intézményi akkreditáció.
- Határon túli továbbképzés.

2010.

Kiemelt feladatok:

- Az országos könyvtárfejlesztési stratégia, a *Portál* program (2008–2013) előrehaladásának nyo-

mon követése.

- A TIOP és TÁMOP pályázatokban nyertes könyvtárak tevékenységének támogatása, szakmai koordinációja.
- Az OSZK – Könyvtári Intézet saját nyertes pályázatának időarányos megvalósítása.

Néhány az egyéb feladatok közül:

- A *nemzetiségi könyvtári ellátás* működési struktúrájának áttekintése, vizsgálat lebonyolítása a közoktatási intézményekben, a kisebbségi önkormányzatok országos gyűjteményeiben, valamint a hazai nemzetiségi szervezetek körében. A projekt kezdeményezője a Könyvtári Intézet, együttműködő partnerként az Országos Idegennyelvű Könyvtár (OIK) és az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) jött szóba. A projekt résztvevő partnerei a megyei könyvtárak, a Könyvtárostánárok Egyesülete (KTE) és az egyes kisebbségeket képviselő civil szervezetek.
- Országos szakmai tanácsadó szerep betöltése a TÁMOP pályázat képzési, továbbképzési témáinak vonatkozásában.
- A *segédkönyvtáros képzés* új típusú vizsgáztatásban részt vevő vizsgabizottsági tagok és oktatók felkészítése.
- Az ágazati irányítás támogatásával az OKJ-s segédkönyvtáros képzés országos szakfelügyeleti rendszerének kialakítása.
- Szorgalmazzuk a könyvtári és információs területhez kapcsolódó *kompetenciák és minősítési rendszer* hazai bevezetését.
- Gondozzuk a könyvtáros képesítések típusait fel-táró képzési katasztert és részt veszünk a szakirányú alap- és mesterképzések során megszerezhető képesítések munkaköröknek való megfeleltetése kialakításában.
- Folytatjuk az iskolarendszeren kívüli képzőhelyek munkájának összehangolását, és szervezzük a képzőhelyek vizsgáit.
- Akkreditált programokkal és továbbképzésekkel, információcserével, tanácsadással segítjük a külföldi magyar intézetek, a külföldi magyar tanszék-ek és a határon túli magyar könyvtárak munkáját.
- Közös képzési, szakmai módszertani és fejlesztési munkákon keresztül együttműködünk a Magyar Könyvtárosok Egyesületével, a Budapesten működő külföldi kulturális intézetekkel, a Publika Magyar Könyvtári Körrel, a Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézettel.
- Figyelőszolgálatot működtetünk a szakfolyóiratok

feldolgozására.

- Ötnyelvű honlapot működtetünk az Európai Könyvtörténeti Gyűjtemény propagálására, linkgyűjteménnyel.

2011.

Néhány fontos feladat a munkatervben közöltekből:

- A 2013-ban kezdődő új stratégiai időszak előkészítésének megkezdése.
- A TÁMOP pályázat megvalósításának folytatása. Céletterületek: távoli elérésű online szolgáltatások, interaktív tematikus szolgáltatási felületek, olvasásfejlesztés, értő olvasás, olvasási háló – országos online játék, az olvasásfejlesztés marketing támogatása, kutató-elemző tevékenység.
- Kiemelt rendezvény a *Könyvtári Figyelő* 2010/4. *Kell egy műhely!* című tematikus számának bemutatója a Könyvtártudományi és Módszertani Központ négy évtizedes történetéről a KMK régi munkatársainak részvételével.
- Az Intézet szakfelügyelői tanúsítvánnyal rendelkező munkatársainak kötelező részvétele a Nemzeti Erőforrás Fejlesztési Minisztérium (NEFMI) által meghatározott 2011-es szakfelügyeleti terv lebonyolításában.
- Határon túli könyvtárosok továbbképzésének szervezése és lebonyolítása.
- A külföldi magyar intézetek, a külföldi magyar tanácsok és a határon túli magyar könyvtárak munkájának segítése.
- Kiadványok szerkesztése, megjelentetése.
- A Könyvtár 2.0 (K2) projektek hasznosulásának elemzése (a web 2.0 szolgáltatásokat igénybe vevő használók tapasztalatai; a web 2.0 szolgáltatásokat fenntartó könyvtárak tapasztalatai; könyvtári blogok, wikik használatának elemzése; a könyvtári közösségi oldalak használatának elemzése; közösségi oldalak könyvtári célú használatának elemzése).
- Az ingyenes múzeumi belépésre jogosító igazolások koordinációja, új igénylések, eltulajdonított igazolások pótlása, lejárt igazolások visszavétele.
- Az OSZK Digitális Könyvtár (OSZKDK) gyarapítása e-publikációkkal.
- A KSZK időszaki kiadványai feldolgozásának befejezése.
- A Könyvtár- és tájékoztatástudományi tézaurusz aktualizálása.

- A könyvtári szakfelügyelet tíz évéről (2001–2010) cikluszáró értékelő jelentés készítése.
- A könyvtárbusz projektek vizsgálata a lakosság, a könyvtárosok, az adatok tükrében.⁹
- Havonta összesített jogszabálylista készítése a vonatkozó közlönyök (*Magyar Közlöny*, *Oktatási és Kulturális Közlöny*, *Nemzetgazdasági és Munkaügyi Közlöny*, *Szociális Közlöny*) alapján.
- Jogszabálytervezetek figyelése. Részvétel a továbbképzési (1/2000.), a múzeumi belépőkre vonatkozó (194/2000.), a munkakörökre vonatkozó (150/1992.) és a képesítési (2/1993.) rendelet módosításának elkészítésében.
- Elvégeztük a magyar könyvtárügyet bemutató angol nyelvű kiadvány tavaly előkészített cseh változatának szerkesztési utómunkálatait.
- Munkatársaink a közös képzési, szakmai módszertani és fejlesztési tevékenységünk részeként előadást tartottak Komáromban, az európai uniós oktatási, képzési törekvésekről a Publika Magyar Könyvtári Kör által szervezett *Tanulunk, tanítunk – mi haszna?* konferencián.

2012.

Az Intézet beszámolója alapján a kiemelt feladatok egy része pályázatokhoz kapcsolódik. Az általános feladatok közül kiemelendő a részvételünk a 2014-től induló új stratégiai időszak tervezésében (elemzések, külföldi gyakorlatok áttekintése különös tekintettel az *Európa 2020* dokumentum irányelveire, valamint a kulturális területet érintő egyéb európai uniós dokumentumokra). Ezek mellett javaslatokat fogalmazunk meg a stratégiai irányok kialakítására, illetve döntéselőkészítő anyagok összeállításához. A NEFMI Könyvtári Osztálya jogalkotási munkáihoz 16 jogszabályhoz küldünk előkészítő anyagokat. A könyvtárak feladatalapú finanszírozásának kialakításához munkaanyagokat készítünk, illetve véleményezünk.

2013.

Az Intézet 2013. évi teljesítmény alapú munkaterve szerint az alapfeladataink a következők:

- Az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Könyvtári Osztályának jogalkotási feladataihoz javaslatlétetel, valamint adat- és információszolgáltatás.

- Helyzetfelmérés (az összevont intézmények működéséről és a központi szolgáltatások működéséről).
- Összegzés a könyvtárak állomány-nyilvántartási gyakorlatáról, az elektronikus nyilvántartások használatáról, javaslat az állomány-nyilvántartás szabályozására.
- Részvétel az EMMI által meghatározott, 2013-es szakfelüyeleti terv lebonyolításában.
- Információs és oktatást támogató kiadványok szerkesztése és megjelentetése.
- A Könyvtár- és tájékoztatástudományi tézaurusz és a szakkönyvtári állomány gondozása.

Kiemelt feladataink közé tartozik a 2008–2013 közötti TIOP és TÁMOP pályázatokban nyertes könyvtárak vizsgálata; a 2014–2020 közötti TIOP és TÁMOP pályázatok előkészítésében való részvétel; a *Nyilvános Könyvtárak Jegyzéke* és a *Könyvtári Minerva* egyesítéséből közös könyvtári adatbázis létrehozása; a könyvtárstatisztikai adatok adatbázisának visszamenőleges bővítése az 1968–1998 közötti időszakal; a könyvtárak számára készülő működési mutatók (teljesítménymérés, -értékelés, költségtervezés) összeállítása; a távhasználat mérése; kérdőíves felmérés az ODR könyvtárak körében; ajánlás készítése a könyvtárak távhasználatát mérő adatstruktúrára. Összefoglaló készítése a PLR rendszer bevezetésének hazai tapasztalatairól; szerzői jogi szakértés az árva művek és a digitális dokumentumok legális felhasználásáról; a minisztériumi szakkönyvtárak vizsgálata 2008–2012 között. Részvétel a különböző egyesületek, valamint szakmai szervezetek munkájában, így: Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Új Magyarország Vidékfejlesztési Program – Monitoring Bizottság (UMVP-MB), Országos Területfejlesztési Civil Egyeztető Fórum (OTCEF). A *K2* kísérleti műhely rendezvényeinek folytatása; kérdőíves vizsgálat a hazai könyvtárak és felhasználók körében arról, hogy a használók mennyiben tekintenek a könyvtárakra, mint közösségi terekre. A KSZR projektek használatának elemzése; feladatfinanszírozási lehetőségek a megyei könyvtárak működésében. Javaslattevél a 2014. évi finanszírozás előkészítésére; a megyei könyvtárak által kötött KSZR ellátási szerződések értékelése, felülvizsgálata; az IKSZT-k (Integrált Közösségi Szolgáltató Terek)¹⁰ könyvtári feladatellátásának vizsgálata. Mobiltelefonra optimalizált szolgáltatásokról nemzetközi kitekintés (a 2012-ben készült országos kérdőíves felmérés folytatása, tanulmány összeállításával). Elektronikuskönyv-szolgáltatási paradigmák – nemzetközi kitekintés; a TÁMOP

3.2.4., illetve 3.2.12 nyertes könyvtárak igényei alapján szakmai és idegen szaknyelvi akkreditált képzések indítása; országos szakmai tanácsadó szerep ellátása a TÁMOP pályázat képzési, továbbképzési témáinak vonatkozásában. Új képzések: andragógia, kulturális örökség, zenei könyvtáros, szakértői és szakfelüyeleti, ETO- és tezaurusz. A TÁMOP 3.2.3 *Építő közösségek* pályázathoz csatlakozva IKSZT könyvtáros, webkettes és digitális írástudás képzések szervezése; az új OKJ-s jogszabálynak megfelelő segédkönyvtáros képzés bevezetése.

Egyéb intézeti feladatok többek között: ENUMERATE projekt¹¹; könyvtárosok minősítési rendszere hazai bevezetésének tervezése; Munkabizottságok működtetése (stratégia, KSZR, statisztika, minőségbiztosítás); összefoglaló az EMMI számára a 2012. évi *Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén* szereplő könyvtárak szakfelüyeleti jelentéseiről; eseménynaptár az EMMI Könyvtári Osztály részére a könyvtárak szakmai rendezvényeiről.

2014.

Az Intézet 2014. évi munkaterve szerint közreműködünk az *Implementation of the commission recommendation on digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation progress report 2011–2013* (A bizottsági ajánlás alapján végrehajtott, a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről szóló, a 2011–2013 közötti időszakra vonatkozó előrehaladási jelentés) című anyag elkészítésében és fordításában. Záró tanulmányt készítünk a könyvtárak állomány-nyilvántartási gyakorlatáról és az elektronikus nyilvántartások használatáról. *Zöld könyvtár – társadalmi szerepvállalás. Könyvtárak és a fenntartható fejlődés* címmel szakirodalmi szemlét állítunk össze. A Nemzeti Művelődési Intézettel (NMI) együttműködésben értéktárak kialakításához és szolgáltatásához kapcsolódunk.¹² Részt veszünk a pécsi középiskolás diákok körében végzett egyetemi kutatásban, melynek tárgya a pályaválasztás, az informatikus-könyvtáros szak ismertsége. Bekapcsolódunk a kutatási eredmények kiértékelésébe is. Az *ENUMERATE* projektben való részvételünk a második felmérés eredményeinek feldolgozásával folytatódik, az eredményeket széles körben ismertetjük, publikáljuk. Az IKSZT-k könyvtári feladatellátásáról szóló tanulmányt az NMI-vel és a Nemzeti

Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézettel (NAKVI)¹³ együttműködésben készítjük. Életpálya modell kidolgozásában veszünk részt minisztériumi felkérésre. A modell kidolgozására az MKE – IKSZ (Informatikai és Könyvtári Szövetség) tagjaiból közös munkacsoport alakul. A munkacsoport a novemberi *Életpálya konferencián* számol be a kialakított tervekről. A munkacsoportot adat- és információszolgáltatással segítjük. Az EMMI Kulturális Államtitkárság a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár kezdeményezésére az OSZK bevonásával és finanszírozásával *Közel az Olvasóhoz* elnevezéssel kísérleti projekt megvalósításáról döntött 2013-ban. A projekt a nagyvárosi külterületek könyvtári ellátásba történő bekapcsolását célozza civil, illetve egyházi szervezetek bevonásával működtetett könyvtárpontokkal. A projektben az Intézet szakmai konzulensként vesz részt. A Nemzeti Művelődési Intézet TÁMOP pályázat keretében az IKSZ-t szakmai támogatására *Építő közösségek* néven három szakaszból álló fejlesztő projektet indított. Az NMI az OSZK-t, ezen belül az Intézetet kérte fel az IKSZ-t könyvtári feladatellátásával kapcsolatos feladatok ellátására.

Az Intézet kiemelt feladatai többek között:

- Honlap korszerűsítés (*Könyvtári a'la carte*).
- A KSZR szolgáltatási műhelyprogram szakmai támogatása.
- A TÁMOP 3.2.4., illetve 3.2.12 pályázataihoz illeszkedő képzés, szakmai tanácsadás.
- Könyvtörténeti és könyvtártudományi kérdések megválaszolása (Libinfo).
- Könyvtár szakos hallgatók fogadása szakmai gyakorlatra.

2015.

2015-ben is folyamatos az EMMI Közgyűteményi Főosztály felé irányuló adat- és információszolgáltatás. Részt veszünk a megyei könyvtárak beszámolóí és munkatervei értékelésében. Összegző anyag készül az IKSZ megyei könyvtári tagozati ülésre. Elemezzük a felsőoktatási és a szakkönyvtárak gyűjtőköri szabályzatait. Részt veszünk szakértőként az alábbi országos fejlesztési projektekből:

- *Építő Közösségek*: az NMI projektjében az OSZK alvállalkozóként működik közre. Az Intézet elvégzi a modellek adaptációját, valamint az alkalmazást segítő képzést az adaptációs helyszíneken (Gyön-

gyös, Kozárd, Mezőkeresztes, Böhönye, Sárszentmihály és Eplény). A projekt sikeres, a fejlesztés eredménye az IKSZT munkatársak számára készített közművelődési és a könyvtári tevékenységet támogató szolgáltatási modell.

- *DNFP* : 2015 januárjában 2458 településen töltöttünk ki kérdőívet, háttérszámításokat végzünk, elemzéseket készítünk, és adattáblát szolgáltatunk Magyarország településeinek könyvtári ellátási helyzetéről.
- *Olvasáskutatás, olvasásnépszerűsítés*: az olvasásnépszerűsítéssel kapcsolatos jó gyakorlatokat ismertettünk az *Építő közösségek* projekt és a *KI.0* műhelynap keretében.
- *KSZR szolgáltatás műhelyprogram*: a munka országosan három munkacsoportban folyik. („A”-kategória: Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Vas, Veszprém, Zala megye. „B”-kategória: Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna megye. „C”-kategória: Békés, Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar, Heves, Komárom-Esztergom, Pest megye.) A három szolgáltatási kategóriára elemzést és infografikát készítünk (nyitvatartási órák és napok száma, gyarapítási összeg, a nyomtatott folyóiratok darabszáma, a lakosság elérése). A műhelyprogram keretében három szakmai napot szervezünk (Eger, Debrecen és Zalaegerszeg), melyekre háttéranyagokat készítünk, előadást tartunk és gondoskodunk az anyagok közzétételéről.
- *TÁMOP TA*: évközi új feladatunk a TÁMOP TA projekt gondozása. A projekt kapcsán a 2014–2020-as pályázati ciklus előkészítése érdekében öt témakörben 24 tanulmány készül. Intézetünk feladata a szerzők kiválasztása, felkérése, szerződések kötése, a beérkezett tanulmányok lektoráltatása, értékelés készítése, a projekt vezetőivel (MOKK¹⁴) történő kapcsolattartás, a projekt előmenetelének támogatása, a projekt keretében megvalósuló országos konferencia könyvtári részének alakítása, előadók, közreműködők, előadások szervezése. A megszületett tanulmányok teljes szöveggel (regisztrációt követően) itt érhetőek el: <http://mokk.skanzen.hu/konyvtari-terulet.html>
- *ENUMERATE projekt*: kérdőíves adatgyűjtés az európai közgyűtemények digitalizálási helyzetéről. A kérdőívet lefordítjuk, megismertetjük a hazai közgyűteményekkel, a válaszokat projekt nyelvére fordítjuk, a hazai eredményeket disszemináljuk.
- *BOBCATSSS konferencia*: a nemzetközi szimpózium egyetemi és főiskolai könyvtárosképző in-

tézmények és könyvtárak képviselőit fogadja. Az Intézet a magyar középiskolások könyvtáros pálya iránti orientációjával kapcsolatos kutatási eredményeit mutatja be.¹⁵

- Az Európai Bizottság tagállami szakértői csoportjának (*Member States Expert Group on digitisation and digital preservation*) munkabizottsági munkájába is bekapcsolódunk.
- A *NETWORKSHOP 2015.* rendezvényről cikket írunk.¹⁶ Javaslatokat készítünk az *EUROPEANA* fenntarthatóságához (a márciusi rigai értekezletre az oktatás és a kreatív ipar témában, októberben pedig a Luxemburgban rendezett, az okos városokhoz kapcsolódó ülésre). A szakértői csoport számára a digitalizálási eredményekről országjelentést állítunk össze.
- *RECIPH 2017–2020 projekt:* bekapcsolódunk az Európai Unió országok olvasáskutatási projektjeinek összehangolását tervező munka előkészítésébe, a projekt számára tájékoztató anyagot készítünk a hazai olvasáskutatási eredményekről.

Egyéb feladataink sorában a szakfelügyeleti adatlap módosítására és a folyamat átdolgozására munkacsoport (*Fehér Miklós, Mender Ibolya, Szabolcsiné Orosz Hajnalka*) alakul. A vizsgálatok feltöltéséhez új felület jön létre. A városi könyvtárak vizsgálatáról összegzés készül (az alapkutatást 2014-ben végeztük. A kérdőívet valamennyi városi, de nem megyei könyvtár megkapta, a válaszadás 42%-os volt.).¹⁷ *Statistikai adatszolgáltatási rendszerünk az alábbi elemekkel bővül:*

- elektronikus dokumentumküldés,
- rendezvények, képzések,
- munkaügyi adatok,
- az ellátott szolgáltató helyeknél bontott a személyi kiadás és az állomány,
- elektronikus kapcsolat,
- szolgáltatás a fogyatékkal élők és a nemzetiségiek számára.

Bekerül és kereshető *A Magyarországi Könyvtárak Adatbázisában* a korábbi *Nyilvános Könyvtárak Jegyzéke*, a statisztikai adatbázis és a *Könyvtári Minerva* adatköre. Az új adatbázis – béta verzióban – március 16-án válik nyilvánossá. Összefoglaló tanulmány készül¹⁸ a jegyzéken szereplő könyvtárak szakfelügyeleti jelentései alapján. Az Intézet új módszertani műhelyt indít *K1 Hagyományos könyvtári munkafolyamatok – új megközelítésben* címmel. Az első műhelynap témája a közönségkapcsolatok,¹⁹ a második a fenntartható kistérségfejlesztés, közösségépítés.

Folytatódik a K2 kísérleti műhely rendezvényeinek szervezése is az NKA támogatásával. Témák: vállalati könyvtári innovációk, egyetemi technológiai kutatások. Az eseménysorozatról összefoglaló írás készül.²⁰

2016.

Az Intézet kiemelt feladatai az előző évekhez hasonlóak. Az ágazati irányítástól kapott felkérésekre a Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztályon 30 háttérelmézés készül, a Könyvtártudományi Szakkönyvtár tájékoztató szolgálata 10 alkalommal szolgáltat adatokat, végez irodalomkutatást, készít szemlét. Összeállításra kerül az elektronikus eseménynaptár a könyvtári programokról és rendezvényekről. A könyvtárak honlapjainak áttekintése heti rendszerességgel történik, összesen kb. 1600 eseményről készül előrejelzés. Részt veszünk az EU-s forrásokat felhasználó ágazatközi pályázatokban: 2016. szeptember 16-án indul a *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) elnevezésű projekt. Konzorciumi partnerek a Szabadtéri Néprajzi Múzeum (SZNM) – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK), az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. (NMI Nkft.) és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK).²¹ A *Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek – Az én könyvtáram* (EFOP-3.3.3-VEKOP/16-2016-000001) projektben (megvalósító a FSZEK) szakértői feladatok várnak ránk. Az OSZK infrastruktúra fejlesztési programjához két területen kapcsolódunk:

- A MOKKA közös katalógus működtetése (kapcsolattartás a fejlesztőkkel és a partnerkönyvtárakkal, valamint az ODR szolgáltatással. Az idei évben összesen mintegy 983 ezer rekord kerül betöltésre).
- Az ELDORADO szolgáltató rendszer operatív működtetése.

Folytatjuk részvételünket a nemzetközi projektekben: *ENUMERATE*, *BOBCATSSS*, *MSEG* (országjelentés készül), *RECIPH* (olvasáskutatási projekt), melynek keretében részt veszünk két nemzetközi szemináriumon (Prága és Mainz), valamint egy szakmai egyeztetésen (Hága), *MEMEX* projekt, amely *ALMPUB* néven nyer további támogatást, vizsgálja a könyvtár szerepét az aktív állampolgárság, közösségi térhasználat kialakításában. A konzorcium vezetését vállaló norvég, könyvtárosképző főiskolával konzorciumi szerződést kötünk, és elkezdjük az összehasonlító

vizsgálat kérdőívének előkészítését. Az Intézet munkatársa három nemzetközi rendezvényen vesz részt (kétszer Oslóban, egyszer Potsdamban). Együttműködésünk szépen alakult a *szakmai szervezetekkel* is. A Magyar Könyvtárosok Egyesületével való kapcsolattartás erős és folyamatos, az Intézet munkatársai közül többen elnökségi, ellenőrző- és szakbizottsági, kuratóriumi, vezetőségi tagok. Gondozzuk a *Füzékdíjat*, az *Év Fiatal Könyvtárosa* díját. A Könyvtártudományi Szakkönyvtár tagja az Informatikai és Könyvtári Szövetségnek. A szakmai szervezetek (MKE, IKSZ, KTE, EKE) rendezvényein aktívan részt veszünk. Az Intézet szakmai továbbképzési napon fogadja az Országgyűlési Könyvtár *Könyvtár, ami összeköt* programjának ösztöndíjasait.

2017.

A *Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* (EFOP-1.3.1-15-2016-00001) projekt 2017. évi feladatainak megvalósításán dolgozó projektszervezetet 20 fő alkotja, melyből 9 fő határozott időre alkalmazott munkatárs. A *Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek – Az én könyvtáram* (EFOP-3.3.3-VEKOP/16-2016-00001) projektben konzultatív, tanácsadói, véleményezői feladatokat látunk el. Folytatjuk tovább tevékenységünket a *nemzetközi projekteknél*. Akkreditált programok: gyermekkönyvtári ismeretek, webarchiválás, EISZ- és MTMT-használat, természettudományi tájékoztatás, a könyvtárosok teljesítménymérése és digitális kompetenciái. A tavaszi félévre tervezett határon túli képzések megvalósítása a 2016-os EMMI-támogatás segítségével, az őszié pedig a 2017-es EMMI-támogatás segítségével (15 képzési alkalom) történik. Valamennyi munkatársunk részt vesz az OSZK *Kultúraváltás, szervezetfejlesztés* elnevezésű kompetenciafejlesztő programjában. Az EMMI Közgyűjtményi Főosztály munkájának szakmai támogatása keretében bekapcsolódás a megyei könyvtári támogatások rendszerének áttekintésébe, javaslatot dolgozunk ki a támogatási összeg növelésére és az elosztás elveire. A *Közgyűjtményi Digitalizálási Stratégia* alapján készülő *Könyvtári digitalizálási stratégia* előkészítése érdekében kérdőíves felmérést készítünk a hazai könyvtári digitalizálás helyzetéről, eredményeiről és kihívásairól. Az elektronikus kötelempéldány rendelet előkészítése érdekében nemzetközi szakirodalmi szemlét állítunk össze. Az Európai Bizottság számára két évente ese-

dékes digitalizálási országjelentés kapcsán a 2015–2017-re vonatkozó időszakról összeállítást készítünk. Közreműködünk az Országos Széchényi Könyvtár igény- és elégedettségvizsgálatában (kérdőív kidolgozása, az elkészült tanulmány véleményezése). Nemzetközi szakirodalmi szemle készítése a könyvtárak új, innovatív funkciójáról, a közösségi irodákról. A törzsolvasók érdeklődésének és kutatási területeinek feltérképezését követően személyre szabott tájékoztatási szolgáltatás bevezetése, ehhez igazított célzott témafigyelés, információszolgáltatás biztosítása. A *Nemzet könyvtára – a szolgálat műhelye* című intézménytörténeti gyűjtemény gondozása. A KSZK honlapjának és Facebook csoportjának (*Könyvtárosok Dolgozószobája*, 1200 taggal) működtetése. A KI keretében működő *Cselekvő közösségek* projektszervezet 2017. évi beszámolója alapján a legfontosabb teljesített feladatok a következők:

- Nemzetközi szakirodalom beszerzése (75 db angol nyelvű szakkönyv).
- Módszertani szakmai műhelynapok szervezése, lebonyolítása.
- Wiki-alapú tudástár (tervezés, tartalommal feltöltés).
- *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* és a *Könyvtári Figyelő* projekt-különszámok megjelentetése.
- Négy megyében érzékenyítő szakmai műhelynap szervezése (165 fő részére).
- A *Kulturális közösségfejlesztés gyakorlata* (KKGY) 60 órás képzés akkreditáltatása.
- Közreműködés a *Közösségek Hete* kiemelt program szervezésében.
- Három mentornap szervezése.
- A megyei mentorhálózat kialakítása (80 fő), amelyből az Intézet koordinációjával 20 fő mentor végzi napi feladatait, 6 megyében.
- Részvétel az OVIMOR (online vezetői információs és monitoring rendszer) kialakításában és tesztelésében.
- Mintaprojektek formai valamint szakmai ellenőrzése, bírálata.
- Hazai és nemzetközi tanulmányutak megszervezése.
- A mentorok által gyűjtött könyvtári jó gyakorlatok és esettanulmányok véleményezése.
- Részvétel a módszertani fejlesztésekben, útmutatók elkészítésében, tananyagok kidolgozásában.
- Közreműködés a gamifikációs felület tervezésében, kialakításában.
- Hazai és külföldi könyvtárak, könyvtári szakemberek bevonása a kutatásokba.

- A mentorok munkájának mérésére szolgáló módszerek kidolgozásában való közreműködés.
- Könyvbemutatók.
- Wiki bemutató.
- Karitatív szerepvállalás (Baptista szeretetszolgálat „cipősdoboz akció”-jához csatlakozás).

2018.

Az Intézet hat komoly kihívást teljesít:

1. A *Cselekvő közösségek* projekt feladatainak ellátása, amelyek közül kiemelkedik a *Partnerségben a könyvtárral – In Partnership with Libraries* címmel nemzetközi tudományos konferencia megrendezése 2018. október 15–16-án, Debrecenben. A konferencia két napján a 240 résztvevő 31 előadás, bemutató, valamint kerekasztal-beszélgetés keretében ismerkedhetett meg a hazai és külföldi innovációkkal, jó gyakorlatokkal. A neves előadók között szerepelt a British Library Digital Research, Digital Scholarship Department vezetője is.
2. A *Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszere* (KMÉR) kidolgozása, és a KMÉR alapján meghirdetett *Minősített Könyvtár* cím és *Könyvtári Minőségi Díj* pályázati eljárás lebonyolítása. A KMÉR elektronikus publikálásra került, a három kategóriában pedig összesen 15 cím és egy Díj nyertes könyvtár született.
3. Az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárságtól kapott továbbképzési támogatás hatékony felhasználása a hazai és a határon túli könyvtáros kollégák kompetenciabővítése érdekében (37 hazai, 14 határon túli képzés). Továbbképzési programok kidolgozása, engedélyeztetése.
4. Az *Európai kultúra – nemzeti örökség* címmel zajló *Magyar Könyvtárosok VIII. Világtalálkozójának* (2018. november 6–7.) megszervezése partnerségben az Országgyűlési Könyvtárral, együttműködve az MTA KIK-kel, az FSZEK-kel, az IKSZ-szel és az MKE-vel. Résztvevők: 487 fő tíz országból. Elhangzott 21 előadás (az előadók fele külföldi).
5. Felkészülés az OSZK által működtetett kulturális statisztikai adatszolgáltatási keretrendszeren belül a könyvtári statisztika menedzselésére.
6. Új intézeti portál, új arculati elemek, illetve eszközök használata a portálon és az intézeti kommunikációban.

Ebben az évben partneri elégedettségmérést és igényvizsgálatot végzünk a hazai könyvtárak körében (499 válaszadó). A szolgáltatásaink ismertségét és a velük kapcsolatos elégedettséget mérjük. Elkezdődik a Könyvtári Intézet egyes szolgáltatásainak újszerű megjelenítése, tervek kidolgozása, infografikák, videotutoriálok készítése, az Intézet marketingtevékenységének erősítése.

Kiemelt feladatok:

- Az EMMI Közgyűjteményi Főosztályától kapott felkérések, adatszolgáltatások teljesítése, a jogalkotási feladatokhoz javaslatlattétel, adat- és információszolgáltatás, háttérelmzések készítése (43 alkalom).
- A *Magyarországi Könyvtárak Adatbázisa* folyamatos frissítése.
- Szakfelügyelet – javaslat a városok informatikai és fizikai állapot felmérési célvizsgálat, adatlapjára.
- Statisztikai adatszolgáltatás felügyelete, adatellenőrzés, adatpublikálás, közoktatási könyvtári statisztikai adatok átvétele és publikálása.
- A könyvtárak működésének szakmai támogatása. Információk közvetítése, előadások tartása, eseti kérésekben segítség nyújtása összesen 64 esetben.
- A *Könyvtári Minőségi Díj* és a *Minősített Könyvtár* címmel kapcsolatos jogszabályban előírt feladatok ellátása.
- A *Marrakesi szerződés* ratifikálásához javaslat a jogosított szervezetek adatközlési módjának kialakítására.
- A megyei hatókörű városi könyvtárak beszámolóinak és munkaterveinek feldolgozása.
- A *Nyilvános Könyvtárak Jegyzékével* kapcsolatos feladatok ellátása, 57 könyvtár változásbejelentése postai úton és 92 könyvtár bejelentése elektronikusan.
- A budapesti könyvtárstatisztikai feladatok ellátása.
- Tanulmány készítése a hazai könyvtári digitalizálás helyzetéről és eddigi eredményeiről.
- Szakirodalmi szemle az elektronikus dokumentumok használatának jogdíjszámításáról a Brit és a Kanadai gyakorlat alapján.
- GDPR tájékoztató szervezése.
- 9800 olvasótermi dokumentum ellenőrzése, Amicus azonosítóval való ellátása, rekordok javítása.
- A KSZK keleti könyvraktárának áttelepítése a VII. szintű általános olvasótermi galériára.
- Kamarakiállítás az Európai Könyvtörténeti Gyűjtemény anyagából, könyvbemutatók.
- Könyvtár- és adatbázishasználati bemutatók tartása.

- A képzéseken résztvevők adatainak adatbázisba szervezése.

2019.

A legfontosabb kihívások 2019-ben:

- A könyvtári stratégiakészítés támogatása, ehhez háttéranyag készítése az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztály vezetője útmutatása szerint.
- A könyvtárak minőségügyi tevékenységével kapcsolatos feladatok ellátása az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztály vezetője útmutatása szerint.
- Publikációk megjelentetése hazai és külföldi szaklapokban a nemzetközi együttműködések eredményeiről.
- A *Cselekvő Közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* projekt lezárul.
- A *Magyarországi Könyvtárak Adatbázisában* szereplő adatok pontosítása folyamatos.
- A képzés és továbbképzés ütemesen zajlik. Sajnos, felére csökken a képzési támogatás összege, így lehetőségeink is szűkülnek.
- KMÉR szerinti szervezetfejlesztési lépések intézeti szintű bevezetése.
- Az OKP megvalósítással kapcsolatos szakkönyvtári feladatok ellátása.

A *Cselekvő Közösségek – aktív közösségi szerepvállalás* kiemelt projekt befejező évéhez érkezik. Az időarányos projektcélok és feladatok teljesülnek. A projekt 2019. szeptember 15-én lezárul, szeptember 16-án megkezdődik az elszámolási, illetve a fenntartási időszak. Az Intézet a *Könyvtárak Minőségi Működésének Értékelési Rendszere* (KMÉR) keretrendszerrel a visszajelzések alapján továbbfejleszti és a módosított kiadást megjelenteti nyomtatott formában. Elkészül a 120 órás *Minőség és innováció a könyvtárban* című továbbképzési program. Az EMMI által biztosított továbbképzési támogatást hazai és határon túli könyvtáros továbbképzések megszervezésére, új továbbképzési programok kidolgozására és engedélyeztetésére használjuk fel. Az eredmény: 49 képzés, 741 fő részvételével, ezen belül a határon túli képzés 7 helyszínen 7 alkalommal 120 fő részvételével. Az új könyvtárszakmai, de a társadalmat is megszólító portál, a *könyvtarak.hu* elindításának előkészítése 2019 őszén felgyorsul. A honlap 2020 első negyedében kezd meg működni. 2019-ben a *Cselekvő közösségek* projekt befejeződése, a nyugdíjazás és sajnos a mérhetetlenül alacsony bérek létszámváltozást in-

dukálnak (13 fő), egy kollégánk esetében gyermekvállalás kapcsán kell helyettesítésről gondoskodnunk. Ez a változásmennyiség meglehetősen sok a 22 fős létszámkerethez képest. Sajnos, két távozó munkatársunk helyére központi intézkedés miatt nem tudunk új munkatársat felvenni. A tevékenységek ellátása folyamatos többletvállalást, az új feladattal szembenező kollégáktól rendkívül gyors beilleszkedést követel meg. Mindenki helytáll, de év végére az Intézet munkatársai fizikailag és mentálisan is a teljesítőképesség határáig jutnak. Ez a leterheltség tartóssá nem tehető. Szükség van a két jelenleg hiányzó munkatárs felvételére. A többletfeladatok ellátásához pedig értelemszerűen humán erőforrás bevonásra.

A további feladatokról röviden:

- 54 eseti adatszolgáltatás az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztály részére.
- A jogalkotási feladatok támogatása javaslatokkal, adat- és információszolgáltatással, háttérelmzésekkel.
- A *Magyarországi Könyvtárak Adatbázisában* 172 könyvtár adatának frissítése.
- Statisztikai adatszolgáltatás kapcsán 867 kérdés megválaszolása, foglalkozás 5 javítási, fejlesztési javaslattal, 3941 adatszolgáltató adatainak ellenőrzése.
- Az *én könyvtáram* projekt kapcsán részvétel a Mintaprogramfejlesztési Bizottság és a Szakértői Bizottság munkájában, tanulmányok készítése a könyvtárhasználati és olvasási reprezentatív felmérésekről.
- A könyvtárak működésének szakmai támogatása (26 előadás tartása könyvtári rendezvényeken, konferenciákon, 116 alkalommal segítség nyújtása eseti kérdésekben. 11 módszertani cikk publikálása).
- A *K2* műhelynaposorozat folytatása (témái: online kommunikáció, egyetemi kutatások, okos városok, álhírek elleni harc).
- A szabványhonosítási munkák támogatása.
- A KSKZ olvasótermi állomány RFID címkével való ellátása. A tervezett 6800 könyv helyett 15 500 könyvet, a könyvállomány kb. 44%-át szereltük fel címkékkel.
- Személyre szabott szakirodalmi tájékoztatás végzése.
- Szakmai kiadványok megjelentetése.
- A Könyvtárosok dolgozószobája Facebook csoport működtetése (1567 tag).
- Új továbbképzési programok kidolgozása (könyvtárpedagógia, muzeális dokumentumok nyilvántar-

tása, makerspace a könyvtárban, a könyvtár társadalmi szerepe).

- Felkészítő képzés (training for trainers) megszervezése és lebonyolítása a továbbképzések oktatóinak az elektronikus tananyagokhoz szükséges kéziratok, forгатókönyvek megírására.
- Kéziratok készíttetése egyes továbbképzési programok elméleti tananyagaihoz (100 órányi kézirat).

2020.

Az évek gyorsan elszállnak. Büszkéek lehetünk a megannyi elvégzett feladatra, a gondozott és szerteágazó kapcsolatrendszerünkre, az innovatív kezdeményezésekre. S miközben sok mindenről volt szó, annyi minden még így is említetlen maradt. Például az, hogy számos alkalommal kellett költözködnünk. A palotában mindig „szétszabdalva” éltünk, és ez ma is így van. Ez a szétszórtság, bár nem hátráltatja jelentősen, de semmiképpen sem támogatja az intézeti feladatok teljesítését. Személyi állományunk több mint felét vesztettük el a két évtized alatt. Azt gondolom, Intézetünk soha nem merevedett be egy kötött struktúrába. A kényszerű változásoknak általában nem örültünk, de minden változás egyben fejlesztési lehetőséget is hozott és ezeket igyekeztünk kihasználni. Személyzetfejlesztési politikánkban a fiatalok mellett döntöttünk, tudva és vállalva, hogy nekik még sokat kell tanulni és tapasztalni. Azóta a döntés helyessége beigazolódott. Olyan szervezetben dolgozunk, melyben a munkatársak többsége, sőt, talán mondható az is, hogy mindenki olyan feladatot végezhet, amit szívesen választana magának, pontosabban, amit magának választott. Az ebből fakadó motiváltság nagy lendítőerő. Mindig törekedtünk arra, hogy a vertikális és a horizontális munkakapcsolatok jól működjenek. A projektfeladatok is többnyire osztályok közötti együttműködésben realizálódnak. Az osztályközi együttműködés nagy erőssége a közösségünknek. Természetesen, mint minden, ez is fejleszthető, sőt fejlesztendő, de büszkén említhető is. A szakkönyvtár feltárja, kulcsszereplőknek megosztja, a szakreferens publikálja, a képzési tananyagokba az oktató beemeli, a képzés résztvevői reagálnak rá,

visszajeleznek, s a visszajelzés beépül a további gyakorlatba. Tapasztalataink szerint a külsős kollégák, ideértve más területek szakembereit is, oktatóként, projektpartnerként, tanulmány szerzőként, de bármilyen más szerepben is szívesen dolgoznak velünk. Az együttműködés lehetősége nyitott, mi magunk is kezdeményezzük, de örömmel vesszük a megkezesést is. Erősek a határon túli kötődéseink, munkakapcsolataink. A két évtized megadta a lehetőséget a határon túli, elsősorban képzési célú együttműködési rendszer kiépítésére. Az együttműködés konkrét tartalmát minden esetben a fogadó ország könyvtáros kollégáinak kérései alapján állítjuk össze.

Mielőtt a jegyzeteim végére érnek, szembe kell néznem egy kérdéssel. A Könyvtári Intézet a könyvtárügy megkerülhetetlen szereplője? Alapításakor ugyanis az az elvárás fogalmazódott meg felénk, hogy nekünk azzá kell válni. Az éves bontásban felidézett tevékenység-cserepek, a képzés, a szakterületi információszolgáltatás, a projektjeink, a számos kutatás, előadás, tanácsadás vagy a legfrissebb „gyermek”, a néhány hónapja, 2020. március 3-án indult *könyvtarak.hu* szolgáltatásunk olyan, az Intézet által végzett tevékenységek, amelyek érezhetően alakítják, befolyásolják szakmai mindennapjainkat. Ezek nélkül a könyvtári rendszer nem lehetne az, ami, nem lenne arra képes, amire ma képes. A válasz – innen nézve – talán kimondható: igen.

De azt is látom, látjuk, hogy a feladatokat ugyan elvégeztük, le is zárhatjuk őket, de széttekintve bizony nem az út végén találjuk magunkat, a megmászott hegy mögött újabb csúcsok várnak, a „meccs” végeredménye tehát még nem kihirdethető. Ha valamikor, akkor ma állunk csak igazán komoly fejlesztések előtt. Gondoljunk a digitalizálásra, az általa létrejövő változásokra, a könyvtárakban felhalmozott tudásvagyony mind hatékonyabb megosztásának tervezett platformjára, a könyvtári jó gyakorlatok terjedésére, a közösségi részvételi alapú könyvtári működés hatásaira és még sok egyébre. Teendőink „végtelenek”, az Intézet újabb és újabb feladatai megvalósításra várnak. Ezért még nagyon sok munka van hátra. Ez a húsz év éppen csak megkezdett valamit. Persze kellett, hogy ez megtörténjen. Köszönet mindenkinek, aki ezen időszakban a Könyvtári Intézet munkatársa, partnere, támogatója, együttműködője, segítője volt.

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. FEHÉR Miklós. A KMK szerepe a könyvtárak, könyvtári hálózatok működésében. == Könyvtári Figyelő, Ú.f. 20. = 56. (2010) 4., p. 709–725. ISSN 0023-3773
2. VIDRA SZABÓ Ferenc. A legfontosabb könyvtári mutatók változásai (1989–1999). == Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 10. (2001) 4., p. 10-24. ISSN 1216-6804
3. A nemzeti kulturális örökség miniszterének 14/2001. (VII. 5.) NKÖM rendelete a könyvtári szakfelügyeletről. == Kulturális Közlöny, 45. (2001) 16., p. 802-804. ISSN 1419-3264
4. Új Könyvek – állománygyarapítási tanácsadó periodika. Szerkesztőségét önálló osztályként 2004. január 1-ig a KI (ill. korábban a KMK) működtette. 2003. december 18-án került nyomdába az Új Könyvek 2003. 26. száma, amely még a KI keretében készült. Forrás: GERŐ Gyula, szerk. Magyar könyvtártörténeti kronológia 1996–2007. 2. köt. Budapest: OSZK, 2009. p. 849. ISBN 978-963-200-579-9
5. GERŐ Gyula, szerk. Magyar könyvtártörténeti kronológia 1996–2007. 2. köt. Budapest: OSZK, 2009. p. 849. ISBN 978-963-200-579-9
6. A KSZR koncepciót a Kulturális Közlöny XLIX. évfolyam 7. száma 2005. március 7-én tette közzé. Könyvtári fejlesztési koncepció a községekben, különösen a kistelepülésen élők számára „A könyvtár a jövő” program keretében. == Kulturális Közlöny, 49. (2005) 7., p. 372-383. ISSN 1419-3264
7. A nemzeti kulturális örökség minisztere 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelete a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról. == Magyar Közlöny, (2000) 4., p. 81-85. ISSN 1219-2635
8. Portál program – Az Oktatási és Kulturális Minisztérium Könyvtári Osztálya által kidolgoztatott és a miniszter által jóváhagyott harmadik stratégiai ciklus megnevezése. Első ciklus 1998–2002, második ciklus 2003–2007, a harmadik Portál program időszaka 2008–2013. Ennek céljai: a könyvtári rendszer közvetítsen minden nyilvánosságra hozott információt és adatot; a könyvtári rendszer biztosítsa hozzáférést az információkhoz és a szolgáltatások jelentős részéhez épületlétől és nyitvatartási időtől függetlenül is; a könyvtári rendszer új fejlesztésekkel és programokkal járuljon hozzá az olvasáskultúra fejlesztéséhez; a könyvtári rendszer támogassa a társadalom tagjai életminőségének javítását a közösségi szolgáltatásaival és a felnőttképzéssel.
9. TÓTH Máté. Könyvtárbusz-szolgáltatások Magyarországon. == Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 21. (2012) 2., p. 26-35. ISSN 1216-6804
10. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program által preferált, könyvtár-sarkot magában foglaló közösségi tér megoldás a vidék megtartó erejének fokozása érdekében.
11. Az Európai Bizottság által finanszírozott három éves projekt azzal a céllal indult, hogy megbízható statisztikai adatokat gyűjtsön az európai országok digitalizálási és digitális megőrzési tevékenységeiről, valamint a kulturális örökség online elérhetővé tételéről, 2014 márciusában zárult le.
12. Utóbb NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.
13. Utóbb Hermann Ottó Intézet.
14. SZNM – MOKK: Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, Szentendre.
15. JÁVORKA Brigitta – TÓTH Máté. Which cartoon character reminds you to the librarian? == Design, innovation, participation: BOBCATSSS 2015 proceedings & abstracts. Eds. Pavla Minařiková, Lukáš Stroouhal. Brno: Flow, 2015. p. 208-213. ISBN 978-80-905480-7-7
16. TÓTH Máté. A digitalizálás trendjei az Európai Unióban == Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 62. (2015) 10., p. 355. ISSN 1586-2984
17. TÓTH Máté – JÁVORKA Brigitta. A városi könyvtárak. == Könyvtári Figyelő, Ú.f. 26. = 62. (2016) 2., p. 169-184. ISSN 0023-3773. Hozzáférhető: https://epa.oszk.hu/00100/00143/00308/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2016_02_169-184.pdf [Megtekintve: 2020. 05. 06.]
18. A nyilvános könyvtári vizsgálatok első szakaszának összesítése: 2014. augusztus – 2015. február 28.: Összegző tanulmány. [S. l.]: [s. n.], [s. a.] (Kézirat)
19. BOGNÁR Noémi Erika. K 1.0 műhelynaposorozat: Hagyományos könyvtári értékek, modern szemlélettel. == Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 24. (2015) 6., p. 27–30. 10-24. ISSN 1216-6804
20. BOGNÁR Noémi Erika – TÓTH Máté. Tudás új utakon: A K2 kísérleti műhely harmadik sorozata. == Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 24. (2015) 6., p. 31–41. 10-24. ISSN 1216-6804
21. A projekt összefoglaló beszámolóját ld.: SÁGHI Ilona. A kulturális alapellátás szélesítése, erősödő közösségek, cselekvő könyvtárak. == Könyvtári Figyelő Ú. f. 29. = 65. (2019) Külsőszám., p. 11-31. ISSN 0023-3773

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár az országos szakkönyvtárak sorába lépett

A Könyvtártudományi Szakkönyvtár a könyvtár- és tájékoztatásügy területén egész fennállása alatt országos hatókörű szakkönyvtárként tevékenykedett.

Szolgáltatásainkat úgy alakítottuk ki, hogy elsősorban szakirodalom-gyűjtéssel, bibliográfiai munkával, referálással, nemzetközi szemlékkel, szakfolyóirat-publikálással segítsük a tudományterület iránt érdeklődőket. 2004-től a gyűjtemény európai könyvtörténeti anyaggal is bővült. A kurrens állomány többsége kölcsönözhető, a legkeresettebb információk online is elérhetők.

Tevékenységünket 2020. július 1-től országos szakkönyvtárként folytatjuk az 1997. évi CXL. törvény 3. számú melléklet l) pont alapján.

Az ebben kifejeződő megbecsüléshez természetesen újabb kötelezettségek is társulnak, melyeket örömmel vállalunk. Ami nem változik, az a küldetésnyilatkozatunkban megfogalmazott cél: arra törekszünk, hogy gyűjteményeinkkel és munkatársaink tudásával a használók igényeit és sikerességét szolgáljuk.

Hol keresse a hálózaton elektronikus szolgáltatásainkat?

- A Könyvtári Intézet honlapja: <https://ki.oszk.hu>
- A Szakkönyvtár honlapja: <https://ki.oszk.hu/konyvtar>
- Online katalógus: http://nektar1.oszk.hu/librivation_hun.html (itt célszerűen a Könyvtártudományi Szakkönyvtárat érdemes választani az adatbázisok közül)
- Könyvtári Figyelő: <http://ki2.oszk.hu/kf/>, illetve az EPA-ban <https://epa.oszk.hu/00100/00143>
- HUMANUS adatbázis: <http://humanus.bibl.u-szeged.hu/human/cikk-mokka>

Helyben elérhető adatbázisok

- Pro Quest Library & Information Science Collection, e két adatbázist tartalmazza: Library Science Database és Library & Information Science Abstracts (LISA)
- Emerald Emerald Library & Information Sciences eJournal Collection
- EBSCO LISTA
- De Gruyter Journals – Social Sciences and Humanities Package